

halottak sirjait, melyekben a baj okozót, a vámpirokat, vagy vérszívókat gyanította.

Tizenhárom havi sujtó szenvedés után, melyhez az utolsó időben, nevezetesen 1839 február 4-én földrengés is járult, oly heves, hogy, mint a jezsuiták háza történetében olvashatni, az óra harangja a felette levő kalapácsba ütközött s egymásután többet ütött, s oly huzamos, hogy az «Üdvözlég Mária»-t a földrengés tartama alatt kétszer végig lehetett mondani, — a szigorú intézkedéseknek sikerült a vész látható csökkenését érni el. Lassanként minden-ünnen megnyugtató hírek érkeztek be. Temesvárt márczius 28-dikán temették el az utolsó halottat s azóta nem fordult elő újabb eset. De minő képet mutatott a város! Tanács nélkül, védtelenül bolyongott ide-oda a sok agg és gyermek, kiket a ragály megfosztott támaszaiktól. Ezeket felsőbb intézkedés alapján aztán előbb Uj-Aradra s aztán Kecskemétre küldték további elhelyezés végett. Két szállítmányban érkeztek meg oda, melyek közül az első 97 árvából és 24 aggból állott. Ellátásul minden árvának hat, és minden aggnak öt krajczárt utalványoztak ki.

Május 15-dikére volt kitűzve a vesztgár beszüntetése. Már május 3-dikán körmenetet rendeztek a piaci Nepomuk-szoborhoz. «A menet, — írja a jezsuiták házi története, — reggel 8 órakor vonult ki a kollégium templomából, Temesváron még soha sem tapasztalt legszebb rendben. Elöl mentek a helyőrség fele és tisztjeik, utánok két zászló nyomában párosával a gyermekek, ifjak, aztán a polgárok és a magisztrátus, a szerzetbeli papok és francziskánusok, a zenészek trombitákkal és dobokkal, a pontifikáló fő-vikárius a szentséggel, négy főember által vitt kárpit alatt s két jezsuitától követve; a kárpit oldalánál négy fáklyás, hat zászlótartó és tizenkét fegyveres altiszt ment. Jöttek aztán a tábornokok és törzstisztek, a tüzérek, katonapékek és a várban állomásozó lovasság; végre következett az asszonyok ájtatos csoportja, szép rendben (a mi elég csodálatos!). A menet végét a helyőrség másik fele képezte. Így mentek templomunktól Nepomuki Szent János szobraig, ott a zenészek himnuszt játszottak, a főőrséget ünnepélyesen megáldották és más uton, a kaszárnya-torony felé tudnillik, újra a templomba visszatértek, a hol még misét és szent beszédet tartottak.»

A május 15-dike máskülönbben is nevezetes bucsujáró napok volt a temesváriaknak, a Bánát védszentje, Nepomuki Szent János tiszteletére. Kettős fontosságot nyert pedig a nepomuki szövetség megalakulása óta, mely Bécs és Prága mintájára Temesvárt is létrejött 1734-ben, az akkori csanádi püspök gr. Nádasdy László engedélyezése folytán. A társaságnak, mely különben még a múlt század 7-dik évtizedében feloszlott, céljai voltak: embertársak jó hírnevének védelme rágalom ellen, erkölcsi tisztaság és jó cselekedetek s a legtekintélyesebb világi egyének voltak tagjai, s első rektora is az akkori várparancsnok, gr. Wallis Ferencz volt. Ez alkalommal ismét a május 3-diki ünnepélyességhez hasonlóan már reggel 5 órakor összegyűltek, s csendes imádkozás között tartottak a lugosi kapu felé, a ferenczrendiekhez. A quarantine alól fölszabadítandó vesztglők akkor már ott összegyűlve voltak s azon pillanatban, mikor a két ájtatos csoport összegyűlt, felhangzott a szent ének, megszólaltak a dobok és trombiták s énekelve tértek vissza a már megtisztult városba, Szent Nepomuk szobrához. Itt még a *laudest* elénekelték, ünnepi beszédet hallgattak, s ezután a jezsuiták templomában áldás-osztás rekesztette be az ünnepélyt.

Végre, hogy az utókor se feledkezzék meg a gondviselésnek tartozó háláról a város megmentéséért, a tanács is írásbeli fogadást tett, négy pontban, melyben igéri, hogy jövőre május 15-dikének minden évfordulóját körmenettel fogja ünnepelni, a belgrádi kapu előtt levő kápolnát jó állapotban tartja fenn, s hogy a visszaemlékezés napján minden korcsmai zenét és tánczot eltölt. A fogadást ünnepélyesen kihirdették s rákövetkező év május 15-dikén meg is tartották az első ünnepélyes évfordulót, mely alkalommal latin feliratos táblát is helyeztek el a kápolna két belső falán, Nepomuki Szent Jánosnak, mint a város dögvész elleni védszentjének ajánlva.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Pulszky-album. Az országos régészeti és embertani társulat nagyérdemű elnökének: Pulszky Ferencznek 50 éves írói jubileumát megünnepelni óhajtván, bizottságot alakított. A bizottság most fölhívást bocsátott ki, mely megemlítvén a hírneves tudós érdemeit, a bizottság megállapodását is közli. Albumot és érmet fognak készíteni, s ezek megrendelésére szólítják föl a közönséget.

A Pulszky-album, az ünnepelt férfi élet-rajzán kívül, nagy és díszesen előállított alakban, mintegy 25—30 íven a hazai összes régészeti irodalmat kisebb, becses hazai tárgy értekezésében fogja bemutatni a hazai régészeti tudomány csaknem összes művelőinek tollából, kik közreműködésüket már előzőleg bejelentették. A bizottság második célja: Pulszky-érem veretése. Oly férfiu érdemeinek megörökítése, ki egy félszázad óta a hazai régészet előrevitelével és népszerűsítésével foglalkozik, legméltóbban történhetnék emlékérem veretése és elterjesztése által. A magyar arkhologia igaz barátaitól és Pulszky tisztelőitől függ, hogy e tetemesebb költségbe kerülő két díszmű: a Pulszky-album (3 frt) és Pulszky-érem (2 frt) előfizetési árban szintén közlésre kerüljön és elterjedjen a hazában, mely összeg f. évi szept. 15-ig Czanyuga József társ. pénztárnok urhoz (Budapest, nemzeti muzeum) beküldendő. Azoknak adományai, kik ugyanis mint az ünnepelt barátai, ug is mint a hazai régészeti irodalom Maecenásai, az illető megünnepelésére szükséges előkészületek és az album minél díszesebb kiállíthatása céljából nagyobb összeget szántak, mindig nyilvánosan fognak nyugtáztatni.

Vörösmarty összes munkáiból Mehner Vilmos kiadásában ujjalag két füzet (9—10-ik) hagyta el a sajtót, folytatva az első kötethez való jegyzeteket, melyek egyes költeményekre, azoknak különböző helyen történt megjelenésére és változataira vonatkoznak, és becses irodalomtörténeti adatokat szolgáltatnak, Gyulai Pál tollából. A jegyzeteken kívül a «Zalán futása» hőskölteményt kapjuk a füzetekben. Egy füzet ára 35 kr.

Folyóiratok. A «Természettudományi Közöny» augusztusi füzetében dr. Török Auréltól van egy nagyobb dolgozat «A betegségek uralma a föld népei közt» czim alatt, továbbá Bartoniek Gézáttól «A radiofóniáról», mely a fizikai kísérletezés új módszere s a fénysugarak hatását a különböző anyagokra hangokban nyilvánítja. Az apróbb közlemények egész érdekes sorozata következik ezután. — A «Történelmi és régészeti értesítő», a délmagyarországi történelmi és régészeti társulat közlönyének új füzetében Boleszny Antal «Dacziának Malva tartományáról és ennek nyugati várvonaláról» tesz közé nagyobb dolgozatot. E mellett egy polemikus közlemény van benne Karácsonyi Jánostól a zástyai és biczeri apát-ság fekvéséről; továbbá egyleti közlemények, kivonatok a társulat ülésein tartott értekezésekről, stb.

Az operaszínház megnyitása szeptember 25-ikén vagy 27-ikén lesz. Az első előadás a király is megjelenik egész kíséretével. Erre az előadásra meghívókat fognak küldeni, ugynevezett «theater paré» lesz s a földszinti helyeken nők nem foglalnak helyet. A közönség részére három vagy négy este ismétlik a megnyitó előadást. A bérletfolyamos előadásokat október 2-án kezdik. Legalább is kedden, esütörtökön és szombaton bérletes előadást tartanak. A páholyokat már egytől egyig kibérelték, s nagy bérlet közönsége van a többi helyeknek is.

Most nagy erővel folynak a befejező munkálatok e díszes épületben, mely Ybl Miklósnak méltó alkotása, s hazai erők közreműködésével készült. Tűzbiztonsági szempontokból is kitünően gondoskodtak; számos kényelmes lépcső vezet mindenfelé, s a kijárat könnyű mindenhonnan. Felöltőt, esernyőt, botot egyik helyen sem lehet bevinni. A nézőtér minden részének beosztását és kényelmét igen dícsérik.

A házban csak ülőhelyek lesznek s körülbelül 1400 ember fogja az előadásokat kényelmes támlányokból végig nézhetni. A nézőtér alapszíne bordeaux-vörös. Az aranyozás dús, de nem túlterhelt. A páholy-függönyök vörösek, sárgával vegyített bojtés zsinor-diszítéssel. Van a nézőtér földszintjén 432 támlásszék, körülbelül 60 páholy (három sorban) és a III. emeleten 700-nál több ülőhely, mely mind vörös bársonnyal van bevonva. A nézőteret egy 500 lángu bronz-esillár gázlángjai világítják. A proszcénium mennyezetére, mely egészen vas, festette Lotz az Olimpusz ábrázoló mennyezet-képet. A színpaddal szemben van ő felsége a király diszpáholya. Ő felsége inkognitó páholya pedig balra az első emeleten az első a színpadtól. A nézőteret a színpadtól egy két méter vastagságú kőfal választja el, mely egész a tető alá emelkedik. Ez óriási falba van vágba a színpad nyílása. A színpad berendezését a bécsi Asfa-

leia-társaság készíti. A színpad maga két részre oszlik: egy nagy vagy előszínpadra, mely 26 méter széles és 22 méter magas, és egy kisebb, vagy hátsó színpadra, mely az előbbinél jóval kisebb. A színpad magassága a padozattól fölfelé 28 méter; a padozat alatt pedig tizenkét méter mély. Az egész magasság tehát negyven méter. A színpad fölötti óriási mérvű ürben lebegnek a vas folyosók, a színpadhoz kellő száz és százféle szerkezetek. A színpadon, a színpad padlózatát kivéve, fából semmi sem készült. Az összes színpadi gépek, a szükséges eszközök mozgásba hozatala víznyomású gépekkel történik. Magát a színpadot és annak bármely részét emelni, süllyeszteni lehet mindenféle irányban, egyetlen csapnak megfordítása által. A nehéz vasfüggönyök, melynek egyike a színpadot zárja el a nézőtértől, a másika pedig a két színpadot egymástól, az összes díszletek, szuffiták, stb. mind víznyomás által mozgattatnak. Az elválasztó nagy közfal két oldalán nyugosznak amaz óriási viztartók, melyek tűz esetében a záport szolgáltatják. A tartókban 2000 akó víz van, csövei pedig kereszt-kasul szelik a színpad felső írét. Négy pénztár áll a közönség rendelkezésére; így tehát tolongás nem igen lehet. A színháznak nemcsak művészeti személyzete, hanem egyéb szükséges személyzete is szervezve van már. A főbejáratnál most helyezik el az óriási Sphinx-szobrokat, melyeket Strobl Alajos készített. A Sphinxek széles talapzatot Alajosznak, s a főalak karrarai márványból van vésve.

Most már végleg el van döntve, hogy a megnyitó előadások Erkel Ferencz «István király» új operáját adják elő. B. Podmaniczky Frigyes intendáns e hó 14-én Bécsbe utazott ő felségének jelentést teendő az operaházi építkezések mibenlétéről és kikérni ő felségének kívánatait az első, illetőleg disz-előadásra vonatkozólag. Káldy Gyula főrendező szintén Bécsben időz, hogy az első előadáshoz szükséges díszletekre vonatkozólag a bécsi díszlet-festő társaságnak utasítással szolgáljon, továbbá, hogy több opera és ballet díszletének mielőbbi elkészítését sürgesse.

A nemzeti színház e hó 20-án nyílik meg az «Ember tragédiájá»-val. Mivel az eddigi nagy zenekarra ezután szükség nem lesz, három új sor támlásszéket állítottak föl. A színpadi javítások, a víz- és gőzfűtéshez szükséges csövek elhelyezése képezte a szünetidők alatti fő munkát.

A budavári színházat, mely októbertől Feleki Miklós igazgatása alá jut, egészen ujja alakítják. Belsejét díszítik, kényelmesebbé teszik, új ülőhelyeket állítanak föl. Feleki jelenleg vidéken tartózkodik, hogy társulata számára jó erőket szerződtessen.

A népszínházban az «Utazás a föld körül» véget ért, az elefánt elutazott, a primadonnák visszatértek, s a műsor benne van a rendes kerékvágásban. Az utóbbi napokban vendégszereplés is volt. Kiss István, a budai szinkör tagja lépett föl kétszer a «Van Ryp» operette czimszerepében és a «Sárga csikó» népszínműben. Az előbbiben jobban tetszett játéka, énekét azonban mind a két este szívesen hallgatták. — *Pálmay Ilka* szabadságideje után e hó 13-án foglalta el helyét a színpadon a «Nap és hold» operetteben. A pihenés jót tett hangjának, csengőn énekelt.

A krisztinavárosi szinkörben, melyet közepes számmal látogat a közönség, nagyon tarka a műsor. A nemzeti színház, népszínház és vidéki színpadok darabjai mellett még eredeti és fordított újdonságok is egyesülnek benne, nem épen szigorú válogatásban. Legutóbbi újdonsága eredeti operette «*Eleven ördög*» czim alatt, s eddigelé már többször ismételték. Szövege a nálunk szeltében ismeretes «*Lectoriées vicomte*» czimű francia vígjáték után készült, zenéjét pedig Konti József írta, kinek elismerésre méltó tehetsége nyilatkozik az operette nem egy csinos és dallamos részében. Réthy Laura, Pajor Emilia, Boross, Mezei és Follinus főbb közreműködésével mutotta be Csóka színtársulata az újdonságot.

Munkácsy új festménye. «Krisztus a Kalvárián», Munkácsy híres új festménye, e hó végén érkezik meg Budapestre, a műcsarnokba, és szeptember első napján lesz látható. A mester jelenleg luxemburgi jószágán, Colpachban időzik, honnan nemsokára fővárosunkba szándékozik jönni, hogy festményének felállításánál jelen lehessen.

Magyar művész ifjak. A müncheni képzőművészeti akadémián az idén is számos magyar ifjat tüntettek ki. Az akadémia kiállításán itélik oda a kitüntetéseket. Már a kiállításra is csak a legjobb műveket válogatják ki, azokat, melyeket a tanárok jutalomra érdemesnek találnak. A szobrászokra eső négy